

JOHANN KÖLER

Tänavu täitub 200 aastat esimese eesti rahvusest professionaalse kunstniku Johann Köleri sünnist. Viljandi kultuuriasutuste koostöös sündiv kolmiknäitus avab sel puhul suurmeistri elu, loomingut ja mõju kaasaegsele kunstile.

„KÖLER 200: originaal, koopia, tõlgendus“

8. märts – 1. november 2026

Viljandi muuseum, Kondase keskus, Rüki galerii

- **Viljandi muuseum** keskendub põnevatele käänakutele Johann Köleri eluloos ja esitleb pea täielikku kogu kunstniku teadaolevast maaliloomingust reproduktina. Näitus avatud 8.03–1.11.2026, kuraator Kristjan Mändmaa.
- **Kondase keskus** pakub vaatamiseks erinevas tehnikas ja valmimisjärgus Köleri originaalteoseid, mida on seni vähe näidatud. Näitus avatud 8.03–14.06.2026, kuraator Mari Vallikivi.
- **Rüki galeriis** esitlevad kaasaegseid Köleri-tõlgendusi kunstnikud Tõnis Saadoja, Marge Monko, Jass Kaselaan, Johanna Ulfsak ja Mihkel Ilus. Näitus avatud 8.03–10.05.2026.

„Autoportree“ ja tugeva allegoorilise tähendusega „Kunstniku sünnikoht“. Mõlemad teosed on väljas kolmiknäitusel „Köler 200: originaal, koopia, tõlgendus“. Teosed Eesti Kunstimuuseumi kogust.

Näituse praegused **koostööpartnerid ja toetajad** on:

Eesti Kunstimuuseum, Tartu Kunstimuuseum, Viinistu Kunstimuuseum, Eesti Kultuurkapital, Kultuuriministeerium, Viljandi linn, Põhja-Sakala vald, Carl Robert Jakobsoni talumuuseum, Eesti Ajaloomuuseum.

Näitust saadab lisaprogramm

Näituse kõrval aitab Köleri mälestust elus hoida Köleri konverents, rahvapidu, raamatunäitus, kölerliku maalimise võistlus jpm. Avatakse Köleriga seotud kohtade matkatee, toimuvad loomekonkursid ja haridusprogrammid lastele ning noortele. Raimo Jõerand on alustanud Johann Kölerist dokumentaalfilmi tegemist.

Kogu info kölerlike pidustuste kohta koondatakse lehele **www.koler200.ee**

Köleri tuntud teosed „Herakles toob Kerberose põrguvärvavast“, „Truu valvur“ ja „Dr Karelli portree“.

Rahvusliku maalikunsti rajaja Viljandist

Johann Köler sündis vaese Viljandimaa suurpere seitsmenda lapsena. Juba 9-aastaselt kodust lahkunud noormees oli õpipoisiks Lätis ja leidis siis vastu ootusi tee Peterburi, kus töötas end üles toonase Vene keisririigi esikunstnikuks ja akadeemikuks. Seejuures ei unustanud Köler kunagi oma sünnimaad, vaid kasutas tutvusi selleks, et mõisnike rõhumise all elavate eestlaste olukorda leevendada. Kölerist sai Eesti rahvusliku ärkamise silmapaistev toetaja, kes osales mitmetes olulistest ettevõtmistest (Aleksandrikool, Eesti Kirjameeste Selts, laulupeod, Peterburi Eesti patriootide ring jpt).

Ühelt poolt on Köler hästi tuntud ja justkui lõpuni läbi uuritud kunstnik, teisalt teab laiem üldsus tema tegelikust elust hämmastavalt vähe. Kuidas ikkagi tekkis ühel metsade vahel sirgunud poisil mõte saada maalikunstnikuks, kui toona sellist sõnagi ei tuntud? Mitu aastat käis Köler saksakeelses koolis ilma saksa keelt oskamata? Miks valis Vene tsaar just tema oma tütarde kunstiõpetajaks? Kas tal naine ja lapsed olid? Palju küsis Köler tasu keisrite, kindralite ja ministrite portreede eest ning millest ta nendega maalisessioonide ajal rääkis? Miks valis kunstnik Tallinna Kaarli kiriku Jeesuse modelliks Hiiumaa kurja kupja? Kuidas Krimmi mõisaost Köleri pankrotti ja teiste rahvuslastega tülli ajas? Ja miks on suur osa tema töödest tänaseni leidmata?

Juubeliaasta kolmiknäitus ja seda saatev lisaprogramm loodab nendele küsimustele vastuse anda. Seejuures on Viljandi muuseumi näitus kokku pandud selliselt, et seda saab hiljem ringlema saata. Nii jõuab eesti rahvusliku maalikunsti rajaja mälestus loodetavasti veel paljudesse paikadesse üle Eesti.